

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Tatár Eszter ügyvéd által képviselt **Tej Terméktanács** (1115 Budapest, Bartók B. út 152/C.) felperesnek - a dr. Ónodi Szabó István jogtanácsos által képviselt **Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium** (1055 Budapest, Kossuth tér 11.) alperes ellen **szerződés teljesítése** iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2006. november 16-án meghozott 57.J.P.630.215/2005/23. számú rész- és közbenső ítélete ellen a felperes 25. és az alperes 24. sorszámon előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletét részben megváltoztatja, és a másodlagos keresetet is elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg az alperesnek 225.000 (kétszázhuszonötezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

A kereseti és fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás:

A felperes elsődleges keresetében 666.249.128 Ft és annak 2004. január 1-től a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Álláspontja szerint az alperessel 2003. február 14-én kötött, majd 2003. október 21-én kiegészített megállapodása a Ptk. 198. § (1) bekezdése értelmében olyan kölcsönös kötelezettségvállaláson alapuló szerződés, amelyből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére. Az alperes a megállapodás 5. és 12. pontját nem szerződésszerűen teljesítette, mert nem a vállalt 200.000.000 liternyi tejfelesleget vonta ki a piacról, intézkedései ugyanis csak 187.090.697 liter tej levezetését eredményezték. Az alperes tehát 12.909.303 liter tej vonatkozásában nem teljesített, és ennek a mennyiségnek az exportálással való levezetéséhez szükséges a keresetben megjelölt összeg. A Ptk. 300. § (1) bekezdése szerint továbbra is követelhető a teljesítés, amelynek módja szükségszerűen a felperes EU Csatlakozási Alapjába történő befizetésre

korlátozódhat, ebből fedezte ugyanis - az alap kiürüléséig - tagjainak exportveszteségét.

Másodlagos kereseti kérelme jogcímeként a Ptk. 298. § a) pontjára, 299. § (1) bekezdésére, 312. § (2) bekezdésére, valamint a 318. § (1) bekezdésére hivatkozott, és 534.444.308 Ft kártérítés, továbbá annak 2004. december 1-től a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Kártérítési igényével kapcsolatban előadta, hogy az alperes szerződésszegése miatt 488.665.116 Ft kár érte azzal, hogy ilyen összegben tartozik a feldolgozóknak a még ki nem fizetett exportveszteség-térítéssel. A felperes az exportáló feldolgozók követeléseinek kielégítésére 3.000.000.000 Ft bankhitelt vett fel, melyet a futamidő lejárta után az alperes intézkedéseinek késedelme miatt meg kellett hosszabbítania, és emiatt 2004-ben további 45.779.192 Ft kamatfizetési kötelezettsége keletkezett.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Vitatta, hogy a felperes a megállapodás alapján jogosult lenne igényt érvényesíteni. Álláspontja szerint a felperes nem jelölte meg azokat a vagylagos szolgáltatásokat, amelyekre az elsődleges keresetet alapította, és ezzel összefüggésben arra is hivatkozott, hogy a megállapodás 12. pontja értelmében az alperes maga dönthette el, hogy az agrárpiaci rendtartásban felsorolt eszközök közül melyiket alkalmazza. A másodlagos keresettel szembeni védekezésében állította, hogy a felperesnek nem keletkezett kára, hiszen a feldolgozókat saját előadása szerint sem fizette ki, amennyiben pedig a feldolgozókat érte kár, őket a felperes nem képviselheti.

Az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletével az elsődleges jogcímen előterjesztett keresetet elutasította, és megállapította, hogy a másodlagos jogcímen előterjesztett kereset vonatkozásában az alperes szerződésszegésért való kártérítési felelőssége fennáll a felek között 2003. február 14-én létrejött megállapodás megszegéséből eredően.

Határozatának indokolásában az alperes védekezésére figyelemmel elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a felek között létrejött megállapodás polgári jogi kötelelem vagy sem. A megállapodás megkötésekor hatályos agrárpiaci rendtartásról szóló 1993. évi VI. törvény 14. § (1) és (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alperes a termelés mennyiségi szabályozására olyan lehetőséget kapott a jogszabály alapján, hogy a cél elérése érdekében szerződést kössön. Ez a szerződés mindenképpen a polgári jogi viszonyok körébe tartozik, ezáltal pedig lehetőség nyílik a polgári bíróság előtti igényérvényesítésre. A felek közötti ügylet tartalma, az abban foglalt kölcsönös kötelezettségvállalások egyébként is egy polgári jogi jogviszony elemeit hordozzák magukban, ennek következtében a Ptk. 198. § (1) bekezdésének megfelelően a szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére. A lefolytatott bizonyítás alapján megállapította, hogy az alperes a megállapodásban foglalt kötelezettségvállalását nem teljesítette. Tekintettel arra, hogy a felperestől nemleges bizonyítás nem várható el, az alperest terhelte a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján annak bizonyítása, hogy kötelezettségeit teljesítette. Annál is inkább indokolt a bizonyítási teher alperesre telepítése, mert a megállapodásban vállalt célok megvalósítását

nagyrészt jogszabályalkotással próbálta elérni, ami semmiképpen nem nélkülözheti hatástanulmány készítését. Az alperes bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget, ezzel szemben a felperes a csatolt iratokkal, levelezéssel, felajánlott bizonyításával megfelelően alátámasztotta az alperes kötelezettségvállalásának elmaradását. A felperes ennek jogkövetkezményeként elsődlegesen teljesítést kért a Ptk. 300. § alapján, és ezzel kapcsolatban hivatkozott a Ptk. 312. § (4) bekezdésére. A létrejött megállapodásból megállapítható, hogy az alperes a tejpiac szabályozását a hatályos agrárpiaci rendtartásról szóló törvényben írt piacsabályozási eszközök alkalmazásával garantálja, amelyet lehetőség szerint 2003. április 30-ig hirdet meg. Az 1993. évi VI. törvény 9. §-a sorolja fel az alkalmazható eszközöket, és ebben a felsorolásban a felperes által kért alapba történő befizetés nem szerepel, azt a megállapodás 12. pontja sem nevesíti külön, és a teljesítés elmaradása esetére más vagylagos szolgáltatást, így pénzbeli befizetést sem kötöttek ki a felek. Mindezekre tekintettel az elsődleges keresetet elutasította.

A másodlagos kereseti kérelmet a felperes által megjelölt jogszabályok és a Ptk. 318. § (1) bekezdésének megfelelően alkalmazandó Ptk. 339. § (1) bekezdése szerint vizsgálta. A perbeli bizonyítás eredményeként megállapította, hogy az alperes szerződésszegése bizonyított, az alperes ugyanis nem tett eleget a megállapodásban foglaltaknak, és ezzel okozati összefüggésben keletkezett az exportra feldolgozott tejtermék tekintetében a tejfeldolgozóknál a veszteség. A számlák kiegyenlítésére a mai napig nem került sor, tehát a felperes által összefogott és képviselt tejpiaci szereplők vagyonában történt csökkenés. A tejfeldolgozók a felperes tagjai, a felek közötti megállapodás által érintett szereplők, így megállapítható, hogy veszteségük folytán a felperesi oldalon következett be a kár. A meghallgatott tanúk közül az, aki maga is a tejfeldolgozó gazdasági társaságok egyikének vezérigazgatója, megerősítette ezt a tényt. Minthogy az alperesi jogellenes magatartás, a felperesi oldalon bekövetkezett kár és a kettő közötti okozati összefüggés is bizonyított, a másodlagos jogcímen előterjesztett kereset jogalapjának megalapozottságáról hozott döntést. A perköltség viseléséről azért nem határozott, mert a Pp. 213. § (2) és (3) bekezdése szerinti döntése miatt arról csak az eljárást befejező határozatában fog rendelkezni.

A rész- és közbenső ítélet ellen mindkét fél fellebbezett.

Fellebbezésében a felperes a rész- és közbenső ítélet elsődleges keresetét elutasító rendelkezésének megváltoztatását és keresete teljesítését kérte.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévedett, amikor arra hivatkozva utasította el az elsődleges keresetet, hogy a kért pénzbeli teljesítés vagylagos szolgáltatásként nem szerepel a felek által kötött és polgári jogi kötelelemnek minősülő szerződésben. A megállapodás megkötésekor hatályos agrárpiaci rendtartásról szóló törvény 9. §-a több olyan piacsabályozási eszközt is megjelöl, amellyel az alperes a megállapodás alapján teljesíthette volna kötelezettségét, a teljesítés módja tekintetében tehát az alperest választási lehetőség illette meg. A Ptk. 198. § (1) bekezdését és 313. §-át idézve kihangsúlyozta, hogy e jogszabályok a teljesítés kikényszerítésére és a kártérítés követelésére egyaránt lehetőséget biztosítanak. Az

alperes által vállalt, de nem teljesített tejfelesleget a felperes - az agrárpiaci rendtartással összefüggő jogszabályi és kárenyhítési kötelezettségéből is adódóan - az ún. EU Csatlakozási Alap terhére kifizetett exporttámogatással (veszteségtérítéssel) oldotta meg, így a megállapodás 12. pontjában rögzített kötelezettségvállalás is kényszerűen ennek megtérítésére korlátozódhat. A felperes tehát a Ptk. 312. § (4) bekezdése alapján továbbra is követelheti a szerződés teljesítését. A törvény 9. § f) pontja szerint az alperes a termelés szabályozására szerződés köthetett a felperessel, tehát a szerződés megkötését is a törvény szerinti piacsabályozási eszköznek kell felfogni, egyébként pedig a 9. § e) pontja teljes körűen átfogja az elsődleges jogcímen előterjesztett felperesi igényt. Az alperesnek tehát a piacsabályozási eszközök keretein belül lehetősége lett volna olyan pénzügyi intézkedést hozni, illetve tenni, amellyel a felperes által működtetett alap javára rendelt volna el pénzügyi teljesítést.

Az alperes fellebbezésére tett észrevételében előadta, hogy az elsőfokú bíróság a felperes önálló perbeli jogképességét, keresetösségi jogát állapította meg, és nem azt, hogy a felperes a perben harmadik személyeket képvisel. A felperes saját nevében, jogán és saját igényét érvényesíti az alperessel szemben. Az alperes által idézett agrárpiaci rendtartásról szóló törvény 7. §-a a terméktanácsoknak kifejezetten a miniszterrel való szerződéskötési jogát szabályozza. A törvényi indokolásban szereplő meghatározás, a „szerződéskötő partner” is mellérendeltségi kapcsolatot feltételez, egyben megjegyyezte, hogy a nem teljes egészében mellérendelt felek közötti szerződésből is származtathatók jogok és kötelezettségek.

Az alperes a rész- és közbenső ítélettel szembeni fellebbezésében a másodlagos keresetről hozott rendelkezés megváltoztatását és a kereset teljes elutasítását kérte.

Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a felperes szakmai, érdekképviselési tevékenységet lát el, tehát jogosult tagszervezeteinek bíróság előtti képviselésére. Ezzel szemben a Pp. 66-73. §-ai részletesen meghatározzák, hogy ki járhat el a bíróság előtt más helyett, és ezek között az érdekképviselési szerv nem szerepel. Az elsőfokú bíróság osztotta a felperesnek azt az álláspontját, hogy a felek közötti megállapodás polgári jogi kötelelem. Ezzel szemben a piacsabályozás, a piacsabályozási eszközök alkalmazása semmiképpen sem tekinthető polgári jogi jogviszonynak, hiszen nem két egyenrangú fél áll egymással szemben, hanem a hatósági jogkörben eljáró szerv kötelezi bizonyos cselekvésre a piaci szereplőket. Továbbra is fenntartotta, hogy a megállapodásból alperesre háruló feladatokat maradéktalanul teljesítette.

Az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének nem volt a Pp. 228. § (4) bekezdése szerint fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért azt a másodfokú bíróság egészében bírálta felül.

A felperes fellebbezése nem, az alperesé azonban alapos.

Az elsőfokú bíróságnak az elsőleges keresetről hozott döntésével a másodfokú bíróság ugyan eltérő indokok miatt, de egyetértett, míg a másodlagos keresetről hozott döntését nem osztotta.

A felperes az elsőleges és a másodlagos keresetét is alapvetően arra alapította, hogy az alperessel kötött megállapodása a Ptk. 198. § (1) bekezdése szerinti polgári jogi kötelem, és ezért a polgári jogi szerződésekre irányadó szabályoknak megfelelően érvényesíthető a szerződés teljesítése iránti, illetve a szerződés megszegéséből eredő kártérítési igénye. A perbeli követelések elbírálásakor tehát a bíróságnak elsősorban a kötelem minősítésének kérdésében kellett állást foglalnia. Az elsőfokú bíróság ennek megfelelően járt el, amikor a felek megállapodásának polgári jogi jellegét vizsgálta, tévedett azonban, amikor azt polgári jogi szerződésnek minősítette.

A peres felek a perbeli megállapodást - annak bevezető részéből is megállapíthatóan - a hosszú távú kiszámítható tejpiac és árstabilitás megteremtése, valamint a 2003. évi tejpiaci egyensúly biztosítása érdekében kötötték, vagyis az agrárpiaci rendtartásról szóló 1993. évi VI. törvény 1. §-ában meghatározott termékek sajátos termelési és piaci viszonyaiból adódó szabályozási rendszer irányításával, működésével kapcsolatos hatáskörben jártak el. Az agrárpiaci rendtartásról szóló törvény 7. § (1) bekezdése az agrárpiaci rendtartás irányításával, működésével kapcsolatos hatáskörrel rendelkező minisztert - tehát nem a minisztériumot - és terméktanácsokat az agrárpiaci rendtartás 9. § (1) bekezdésében felsorolt eszközeinek alkalmazásával összefüggő egyes feladatok végrehajtására hatalmazza fel szerződéskötésre. Az ily módon megkötött szerződés pedig nem polgári jogi kötelem, azt ugyanis egyrészt a felek nem autonóm gazdasági, jogilag mellérendeltségi viszonyban álló szereplőként, hanem az agrárpiac szabályozásának állami irányítójaként, illetve a termelők, feldolgozók, forgalmazók tevékenységének önszabályozását végző szervként kötik meg, másrészt ezzel a szerződéssel nem is a saját vagyoni és személyi viszonyaikat, hanem a piaci szereplők gazdasági tevékenységének befolyásolására alkalmas szabályozás végrehajtásának módját rendezik. Mindezekből következik, hogy az állampolgárok, valamint az állami, önkormányzati, gazdasági és társadalmi szervezetek, továbbá más személyek vagyoni és egyes személyi viszonyait szabályozó Ptk. az 1. § (1) bekezdése értelmében a megkötött szerződésre nem alkalmazható, és minthogy a felek szerződése nem is a Ptk. 198. § (1) bekezdésében meghatározott polgári jogi szerződés, ezért a megkötött megállapodás alapján nem érvényesíthetők a polgári jogi szerződésekből fakadó, ilyen kötelmet feltételező, keresetben megjelölt igények. A felperesnek tehát polgári jogi szerződés hiányában nem alapos sem a Ptk. 300. § (1) bekezdésére alapított elsőleges, sem a Ptk. 318. § (1) bekezdésére hivatkozással előterjesztett másodlagos kereseti kérelme.

Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság a Pp. 253. § (2) bekezdésének alkalmazásával az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletét részben megváltoztatta, és a másodlagos keresetet is elutasította.

Az alperes jogi képviselőjével felmerült jogtanácsosi munkadíjból álló első- és másodfokú együttes perköltséget a másodfokú bíróság a kifejtett tevékenységgel arányosan állapította meg, és mert a felperes teljes egészében pervesztes lett, a Pp. 78. § (1) bekezdése folytán köteles ennek a perköltségnek a megfizetésére. A peres felek illetékmentessége miatt a le nem rótt kereseti és fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2007. március 20.

Dr. Tölg-Molnár László s.k.
a tanács elnöke

Dr. Hőbl Katalin s.k.
előadó bíró

. Madarász Anna s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: